

УДК 371.9+305.908.161+305.908.162+613.7

Ольга Форостян

ДЗ «Одеський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

ORCID ID 0000-0001-6084-2160

DOI 10.24139/2312-5993/2018.08/256-265

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

Нова освітня політика в Україні призвела до щорічного стрімкого збільшення кількості класів із інклюзивною формою навчання і до загострення проблеми підготовки та перепідготовки вчителів для роботи в інклюзивних класах. Проведене дослідження показало, що в інклюзивних класах учитель фізичної культури повинен у першу чергу вирішити проблеми організації навчального процесу й техніки безпеки на уроках зі здоровими дітьми та дітьми з інвалідністю різної нозології. Аналіз результатів нашого дослідження дозволив нам визначити зміст курсу підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури, що забезпечить їм можливість правильної організації процесу фізичного виховання в інклюзивних класах.

Ключові слова: інклюзивна освіта, фізичне виховання, проблеми підготовки вчителів.

Постановка проблеми. У квітні 2018 року міністром регіонального розвитку України Геннадієм Зубко було повідомлено, що на сьогоднішній день в Україні функціонують 514 інклюзивних класів, де навчаються більше 2 тисяч учнів із особливими потребами.

Станом на 01.03.2017 року, за даними Департаменту освіти Одеської державної обласної адміністрації, в Одеській області інклюзивна форма навчання була впроваджена в 43 навчальних закладах області, у яких працювали 89 інклюзивних класів, у яких навчалися 137 учнів, яких супроводжували 57 помічників учителя.

За даними газети «Сьогодні» (Газета «Сьогодні»), на 27.11.2017 в Одеській області вже працювало 188 класів з інклюзивною формою навчання та 20 спеціальних класів. Загалом у 2017–2018 навчальному році 6386 дітей із особливими потребами стали відвідувати заняття в школах і дошкільних закладах регіону. Ще 138 підлітків з інтелектуальними відхиленнями й порушеннями слуху здобувають професійну освіту у сфері будівництва.

Відповідно до отриманих статистичних даних, можна констатувати збільшення кількості класів із інклюзивною формою навчання за один рік у масових школах на 111 %. Така статистика дозволяє зробити висновок, що кількість дітей із особливими потребами в навчанні в масових школах стрімко зростає, а отже, і загострюються пов'язані з цим, у першу чергу, кадрові й методичні проблеми. Це свідчить про актуальність вивчення стану проблеми викладання дисципліни «фізична культура» у школах з інклюзивною формою навчання.

Аналіз актуальних досліджень. Згідно зі статтею 20 «Інклюзивне навчання» Закону України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 (Закону України «Про освіту»), заклади освіти зобов'язані утворити інклюзивні класи для навчання особи з особливими освітніми потребами в разі звернення її батьків із заявою про прийняття такої дитини до навчального закладу, а також створити умови для навчання осіб із особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку та з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей. Наразі, у вітчизняній літературі проведено наукові дослідження в галузі інклюзивної освіти, що охоплюють широке коло питань, зокрема: розроблення стратегії інклюзивної освіти (А. А. Колупаєва (2010)); загальні питання впровадження інклюзивної освіти (Л. Будяк, Л. Коргун, Н. Теплова, Т. Соловйова, С. Іноземцева, Є. Ісаєва); створення інклюзивного освітнього середовища (А. Г. Поліхроніди (2016)); особливості формування особистості дітей із порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного середовища (І. Б. Кузава (2012), В. Пасічник (2015)) та ін. Водночас, аналіз науково-методичної літератури показав, що в Україні практично відсутні наукові дослідження та методичні роботи щодо організації роботи з фізичного виховання та безпосередньо проведення уроків фізичної культури в інклюзивних класах.

Деякі аспекти досліджуваної нами проблеми представлені в наступних роботах.

Н. М. Горобаха (2014) досліджувала проблеми наступності дошкільного навчального закладу та початкової школи у фізичному вихованні дітей 5–7 років у контексті інклюзивної освіти, але здебільшого авторка в роботі приділила увагу проблемі наступності фізичного виховання, не торкаючись проблеми організації уроків фізичної культури в інклюзивних класах.

М. Єфименко (2012) розглядав перспективи корекційного фізичного виховання в інклюзивній освіті. У власних дослідженнях автор зробив вагомий внесок у розроблення методики фізичного виховання в умовах інклюзії, але його роботи здебільшого присвячені категорії дітей із порушеннями опорно-рухового апарату і при цьому дошкільного віку. Підкреслюючи безперечну вагомість наукових та методичних здобутків автора, вони торкаються вузького кола дітей із особливими освітніми потребами. І хоча досвід науковця цілком може стати джерелом для наступних методичних розробок для школярів та дітей із порушеннями інших нозологій, у ньому не окреслено шляхів вирішення висвітлених нами далі у статті протиріч.

Дослідники Д. М. Правдов (2013) та О. А. Силаєва (2016) розглядали методичні особливості організації рухової діяльності дітей із розумовою відсталістю в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти.

Є. Н. Приступа, Ю. В. Петришин та І. Р. Бондар (2013) вивчали проблеми інклюзивного фізичного виховання, але вони вважають, що діти з

послабленим здоров'ям (3-групи здоров'я) також є суб'єктом інклюзивного навчання, їхня робота жодним чином не стосувалася вивчення проблем фізичного виховання дітей-інвалідів у масовій школі. Водночас із цим, ці автори дають чи не єдине на сьогодні в Україні тлумачення терміну «інклюзивне фізичне виховання» як «гнучка, індивідуалізована система фізичного виховання дітей з особливими освітніми потребами в умовах масової загальноосвітньої школи». Ми погоджуємося з таким тлумаченням, але хочемо наголосити, що фізичне виховання є значною, але тільки частиною шкільної навчальної дисципліни «фізична культура». Тобто, не можна зводити весь процес викладання цієї дисципліни лише до фізичного виховання школяра. Аналізуючи проблеми впровадження інклюзивного фізичного виховання, згадані автори підкреслюють, що суттєвою перешкодою цього процесу є рефлексія вчителів фізичної культури. З цим ми цілком погоджуємося, адже наші спостереження та бесіди з учителями свідчать про те, що вони не вважають за потрібне перебудовувати уроки фізичної культури відповідно потреб дітей із інвалідністю, здебільшого не займаються власним професійним самовдосконаленням у цьому напрямі, не мають мотивів для впровадження індивідуальної роботи під час уроку в інклюзивному класі і тому діти з особливими освітніми потребами під час уроків сидять на лаві, не беручи жодної участі в уроках, адже це дозволяє хоч забезпечити їм безпеку. Переважна кількість учителів фізичної культури вважають недостатнім свій рівень підготовленості до викладання дисципліни «фізична культура» в інклюзивних класах. Велика кількість учителів та науковців також ставлять питання: чи потрібно проводити сумісні уроки фізичної культури в інклюзивних класах? Чи не доречнішим було-би організувати спеціальну групу для дітей із інвалідністю для занять фізичною культурою, до якої увійшли би діти з інвалідністю з різних класів школи і яка би займалася за окремим розкладом?

Метою статті є висвітлення проблем, що постають перед учителями фізичної культури у зв'язку з новою українською освітньою політикою та переходом до впровадження інклюзивної форми навчання дітей із особливими освітніми потребами в масових школах, а також визначення об'єму і змісту матеріалу, що може бути запропонований на курсах підвищення кваліфікації для вчителів фізичної культури, які працюють в інклюзивних класах.

Термін «діти з особливими потребами» стосується дітей до 18 років, які потребують додаткової навчальної, медичної і соціальної підтримки з метою покращання здоров'я, розвитку, навчання, якості життя, участі в громаді, тобто включення. Сьогодні в Україні немає єдиної офіційної термінології для характеристики дітей із особливими потребами. Тобто до цієї категорії можна віднести і дітей, які потребують навчання у спеціальних медичних групах, і обдарованих дітей, і дітей із інвалідністю. Отже, за таких

умов ми маємо конкретизувати, що в нашій роботі ми вивчали проблеми організації уроків з фізичної культури в інклюзивних класах, у яких навчаються діти з інвалідністю, у першу чергу, діти з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату та розумового розвитку.

Методи дослідження. Протягом 2017–2018 навчального року, поряд із аналізом сучасної наукової літератури з проблеми дослідження, ми проводили дослідження стану готовності до викладання фізичної культури в інклюзивних класах, а за наявності таких класів, – умов, у яких проводиться викладання цієї дисципліни з метою визначення наявних проблем у цій сфері освіти та пошуку шляхів їх подолання.

У нашому дослідженні взяли участь 148 вчителів, які працюють у 116 школах Одеської області.

З них діти з особливими освітніми потребами навчаються в 19 школах.

Загальна кількість дітей з ООП у цих школах складає – 31 дитина.

У 11 школах із 19 працює помічник учителя.

Відвідують уроки фізкультури 23 учнів у 10 із 19 шкіл.

Помічник учителя допомагає при проведенні уроків фізкультури учителю у 8 школах із 19.

З метою визначення готовності до впровадження та особливостей організації роботи з фізичного виховання в інклюзивних класах ми провели анкетування вчителів, які заповнили анкету, що представлена на рис. 1.

Виклад основного матеріалу. Серед учителів, які заповнили анкету, вважають, що діти з особливими освітніми потребами повинні займатися фізкультурою індивідуально на корекційних заняттях – 21 % опитаних.

Вважають що діти з ООП мають займатися фізкультурою в окремих групах (на зразок груп СМГ) – 14 % учителів.

Припускають, що діти з особливими освітніми потребами можуть займатись зі своїм класом за умови допомоги помічника учителя – 12 % респондентів.

Переконані, що діти з особливими освітніми потребами повинні бути звільнені від уроків фізкультури у школі і займатись ЛФК в інших спеціальних установах – 13 % опитаних учителів.

Не замислювалися над поставленим запитанням 18 % учителів, бо не мають інклюзивних класів у школі.

22 % респондентів вважали, що заняття з дітьми необхідно проводити за спеціальною програмою, адаптованою для кожної конкретної групи.

Один респондент, керуючись власним досвідом роботи, підкреслив, що працювати з дітьми, які мають порушення мови в кількості 10–12 осіб набагато складніше, ніж зі звичайними дітьми в кількості понад 20 осіб.

Анкета щодо організації ФК в інклюзивних класах	
Ім'я	
Назва НЗ	
Чи є у НЗ інклюзивні класи	
Скільки інклюзивних класів у НЗ	
Скільки дітей з ООП у НЗ	
Чи є у ІК помічник учителя	
Чи відвідують діти з ООП уроки ФК	
Ви маєте освіту яка дозволяє Вам працювати з дітьми з ООП	
Як організовані уроки ФК в ІК	
Чи допомагає помічник учителя на уроках ФК	
На вашу думку уроки з фізичної культури мають бути організовані наступним чином:	
Діти з ООП повинні займатись фізкультурою індивідуально на коркційних заняттях	
Діти з ООП повинні займатись фізкультурою в окремих групах (на зразок груп для СМГ)	
Діти з ООП можуть займатись з класом за допомогою помічника учителя	
Діти з ООП повинні бути звільнені від уроків фізичної культури у школі і займатись ЛФК в інших установах	
Ваш варіант:	
Які труднощі Ви відчуваєте при роботі з дітьми з ООП	
Яку інформацію чи навички Ви хотіли би отримати на курсах підвищення кваліфікації щодо роботи з дітьми з ООП	
Виші запитання	
Електронна адреса для відповіді	

Рис. 1. Анкета щодо організації ФК в інклюзивних класах

Проведене дослідження показало, що тільки 18 % учителів, які взяли участь у дослідженні, вважають, що мають рівень кваліфікації, який дозволяє їм працювати в інклюзивних класах.

52 % респондентів на питання, яку інформацію ви хотіли би отримати з питань викладання дисципліни фізична культура у школі, відповіли одним словом «усю».

Трьох респондентів цікавило питання: «Яким чином можна поєднати в одному класі роботу зі звичайними дітьми та з дітьми з особливими освітніми потребами?»

Чотири вчителі цікавилися питаннями правильної організації роботи з фізичної культури з дітьми, які мають ООП.

Зміст практичної частини заняття, дозування вправ і конкретні методики роботи в інклюзивних класах при викладанні фізичної культури цікавили п'ятьох фахівців.

У ході дослідження встановлено, що безпосередньо при проведенні уроків фізичної культури вчитель неодмінно стикається з наступними протиріччями.

З одного боку, кожна дитина має основне право на освіту і повинна мати можливість отримати відповідний рівень знань і навичок, з іншого, – діти з інвалідністю потребують особливої уваги від учителя для забезпечення такого рівня і при цьому цієї уваги може не вистачати іншим дітям класу. Тобто постає проблема такої організації навчального процесу, яка би дозволила максимально задовольнити освітні потреби кожного учня в колективі.

Діти з інвалідністю мають навчатися за індивідуальними освітніми програмами, а інші учні класу – за програмами масової школи. При чому програмний матеріал у кожної дитини з інвалідністю в класі може відрізнятися. Тобто учителю треба вирішити проблему викладення різного за змістом програмного матеріалу на одному уроці різним дітям, адже в інклюзивному класі навчаються діти, для яких є різним не тільки програмний матеріал, а навіть завдання фізичного виховання й уроків фізичної культури.

Учитель фізичної культури має забезпечити безпеку на уроках усім дітям. Разом із тим, вимоги щодо організації техніки безпеки на уроках з дітьми з інвалідністю різної нозології (сліпі, глухі, з порушеннями опорно-рухового апарату) та здоровими дітьми мають дуже великі відмінності. При чому зайві заходи безпеки для здорових дітей будуть обмежувати їх розвиток та досягнення, а для дітей із інвалідністю недотримання необхідних заходів безпеки може мати фатальні наслідки. Тобто організація сумісної діяльності здорових дітей і дітей із інвалідністю потребує розроблення для такої групи дітей окремих правил техніки безпеки на уроках фізичної культури.

Ми перелічили лише деякі основні проблеми організації процесу фізичного виховання, вирішенню яких ми присвятити цю статтю, але слід підкреслити, що це далеко не повний список. Окремо слід поставити питання про підготовку, перепідготовку кадрів для викладання дисципліни «фізична культура» в інклюзивних класах та підвищення кваліфікації вчителів у цьому напрямі. Зважаючи на те, що згідно з нормами нового «ЗУ Про освіту», 25 % часу відведеного на підвищення кваліфікації вчителів, має бути присвячено вдосконаленню навичок роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, постає проблема розробки відповідних програм підвищення кваліфікації та методичних комплексів для їх реалізації на практиці.

Аналіз результатів нашого дослідження дозволив нам визначити зміст курсу підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури, що забезпечить їм можливість правильної організації процесу фізичного виховання в інклюзивних класах.

Зазначений курс повинен обов'язково містити теоретичний та практичний розділи.

До теоретичного розділу слід включити:

- питання загальної характеристики дітей із особливими освітніми потребами різних нозологічних груп (з порушеннями зору, слуху, інтелектуального розвитку, опорно-рухового апарату, мови та зі складними вадами психофізичного розвитку);
- особливості організації процесу фізичного виховання з дітьми шкільного віку в залежності від наявних дефектів психофізичного розвитку (у першу чергу це застереження щодо виконання фізичних вправ для дітей відповідно наявної вади психофізичного розвитку);

- можливості використання спеціального обладнання і пристосувань у процесі фізичного виховання дітей із особливими освітніми потребами (наприклад, застосування спеціальних наочних навчальних посібників і тренажерів, озвученого інвентарю для сліпих та слабозорих, ознайомлення з методиками організації занять із ритмікою при порушеннях слуху і мовлення, використання тренажерного обладнання та спеціальних рухових режимів при порушеннях опорно-рухового апарату тощо);

- питання забезпечення безпеки на уроках фізичної культури в інклюзивних класах (у першу чергу, ознайомлення з основними вимогами техніки безпеки при проведенні уроків фізичної культури з дітьми, які мають вади психофізичного розвитку в залежності від нозології);

- огляд програм із фізичного виховання для спеціальних шкіл (навчання у класах з інклюзивним навчанням здійснюється за типовими навчальними планами, програмами, підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України для загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі за спеціальними підручниками).

Практичний розділ програми має бути спрямований на формування в курсантів практичних навичок роботи в інклюзивних класах: визначення сильних сторін, потреб та інтересів дитини з особливими потребами; практичні навички застосування спеціального обладнання і приладів на уроці; способи організації роботи з фізичного виховання в інклюзивному класі та засвоєння спеціальних методик роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

У якості приклада такої спеціальної методики ми пропонуємо використання наступного орієнтовного плану роботи для вчителя фізичної культури в інклюзивному класі:

1. Встановити наявний рівень знань і вмінь дітей (чи групи) з особливими освітніми потребами.

2. Визначити сильні сторони дитини, її психофізичні можливості та її вподобання. Установити, якими вправами діти з особливими освітніми потребами можуть займатися з іншими дітьми класу, а якими – у групі чи індивідуально.

3. Визначити мету та завдання фізичного розвитку для кожної дитини на основі проведених спостережень.

4. Підібрати комплекс фізичних вправ, що мають сприяти досягненню мети та завдань фізичного виховання дитини.

5. Розробити комплекс діагностичних засобів контролю за фізичним станом дитини.

6. Періодично коректувати розроблену індивідуальну програму в залежності від результатів поточного й підсумкового контролю.

Маємо особливо підкреслити, що умовами, які мають бути створені для навчання дітей із особливими освітніми потребами, є, у першу чергу, доступність будівель і приміщень, використання відповідних форм і

методів навчально-виховної роботи, психолого-педагогічний супровід, співпраця з батьками або особами, які їх замінюють. Крім того, організація інклюзивного навчання передбачає надання дитині з особливими освітніми потребами психолого-педагогічної корекційної допомоги, яка може здійснюватися не тільки у школі, а й у спеціальних консультаційних центрах, у тому числі в НРЦ, з якими має бути укладений відповідний договір про надання таких послуг. На базі же самої школи корекційно-розвивальні заняття проводяться в окремому приміщенні, у якому можуть бути створені навчальна, ігрова, сенсорна зони, зона релаксації. Але в методичній літературі не зазначено технічні параметри та наповнюваність устаткуванням і обладнанням таких приміщень. Разом із тим самостійно створити у школі такий простір без наявності спеціальних знань та досвіду в педагогічному колективі доволі складно.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. З огляду на проведене дослідження та результати вивчення літератури щодо окресленої теми можемо зробити такі висновки.

1. У новому ЗУ «Про освіту» спеціальні заклади освіти виключено з системи освіти (за виключенням нещодавно створених установ для дітей зі складними вадами розвитку – навчально-реабілітаційних центрів (далі НРЦ)). Натомість проводиться робота щодо створення умов для навчання дітей із особливими освітніми потребами в загальноосвітніх школах в інклюзивних класах. Статистичні дані свідчать про щорічне стрімке збільшення кількості класів із інклюзивною формою навчання в Україні та зокрема в Одеській області. Це призводить до загострення проблеми підготовки та перепідготовки кадрів для роботи в інклюзивних класах і зокрема проблеми кадрового забезпечення фахівцями, які здатні проводити уроки з фізичної культури в інклюзивних класах.

2. Проведене анкетування серед учителів фізичної культури Одеської області дозволило виявити напрями, за якими слід проводити роботу з підвищення кваліфікації та перепідготовки учителів для організації процесу фізичного виховання у школах в інклюзивних класах. Дослідження показало, що 21 % опитаних учителів вважають, що діти з особливими освітніми потребами повинні займатися фізкультурою індивідуально на корекційних заняттях; що діти з особливими освітніми потребами мають займатися фізкультурою в окремих групах (на зразок груп СМГ) – 14 %; припускають, що діти з особливими освітніми потребами можуть займатися зі своїм класом за умови допомоги помічника учителя – 12 %; переконані, що діти з особливими освітніми потребами повинні бути звільнені від уроків фізкультури у школі і займатися ЛФК в інших спеціальних установах – 13 % опитаних учителів. 18 % учителів не замислювалися над поставленим запитанням, бо не мають інклюзивних класів у школі. 22 % учителів переконані, що заняття з дітьми необхідно проводити за спеціальною програмою, адаптованою для кожної

конкретної групи. Тільки 18 % учителів, які взяли участь у дослідженні, вважають, що мають рівень кваліфікації, який дозволяє їм працювати в інклюзивних класах. 52 % опитаних учителів хотіли би отримати «всю» інформацію з питань викладання дисципліни фізична культура у класах з інклюзивною формою навчання.

3. Аналіз результатів дослідження дозволив визначити зміст курсу підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури. Такий курс повинен обов'язково містити теоретичний та практичний розділи. До теоретичного розділу слід включити: питання загальної характеристики дітей із особливими освітніми потребами різних нозологічних груп; особливості організації процесу фізичного виховання з дітьми шкільного віку в залежності від наявних дефектів психофізичного розвитку; можливості використання спеціального обладнання і пристосувань у процесі фізичного виховання дітей із особливими освітніми потребами; питання забезпечення безпеки на уроках фізичної культури в інклюзивних класах; огляд програм з фізичного виховання для спеціальних шкіл. Практичний розділ програми має бути спрямований на формування в курсантів практичних навичок роботи в інклюзивних класах.

Подальші дослідження слід проводити в галузі безпосереднього розроблення курсу підвищення кваліфікації для вчителів фізичного виховання, які працюють в інклюзивних класах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (*The Law of Ukraine "On education" No. 2145-VIII dated September 5, 2017. Retrieved from: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19*).
2. Газета «Сьогодні». В Одеській області допоможуть особливими дітям. Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/regions/odessa/v-odesskoy-oblasti-pomogut-osobennym-detyam-1094111.html> (*The newspaper "Today". In Odesa region will help special children. Retrieved from: https://ukr.segodnya.ua/regions/odessa/v-odesskoy-oblasti-pomogut-osobennym-detyam-1094111.html*).
3. Горобаха, Н. М. (2014). Фізичне виховання дошкільників та молодших школярів у контексті інклюзивної освіти: проблеми наступності та перспективності. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти, 10*, 11–15.
4. Єфименко, М. (2012). Перспективи корекційного фізичного виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату в інклюзивній освіті. *Дефектологія, 9*, 281–287.
5. Колупаєва, А. (2010). Інклюзивна освіта в контексті реалій сьогодення. *Практика управління закладом освіти, 4*, 52–56.
6. Кузава, І. Б. (2012). Роль інклюзивного середовища у формуванні особистості дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку. *Педагогічна освіта: теорія і практика, 11*, 315–318.
7. Пасічник, В., Шестакевич, Т. (2015). Застосування формальних граматик у моделюванні інформаційно-технологічного супроводу інклюзивного навчання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Інформатизація вищого навчального закладу, 831*, 58–64.
8. Поліхроніді, А. Г. (2016). Створення інклюзивного освітнього середовища в сучасних навчальних закладах. *Наука і освіта, 6*, 82–85.

9. Правдов, Д. М., Корнев, А. В. (2013). *Модель инклюзивного физического воспитания детей дошкольного возраста*. Шуя: Издательство Шуйского филиала ИВГУ.

10. Приступа, Є. Н., Петришин, Ю. В., Боднар, І. Р. (2013). Інклюзивне фізичне виховання школярів 1-3 груп здоров'я. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 1, 62-67

РЕЗЮМЕ

Форостян Ольга. Проблемы организации уроков физической культуры в инклюзивном классе.

Новая образовательная политика в Украине привела к стремительному увеличению количества инклюзивных классов и к обострению проблемы подготовки и переподготовки учителей для работы в них. Проведенное исследование показало, что в инклюзивных классах учитель физической культуры должен решить проблемы организации учебного процесса и техники безопасности на уроках с детьми с особыми образовательными потребностями различной нозологии и здоровыми детьми. Анализ результатов нашего исследования позволил определить содержание курса повышения квалификации учителей физической культуры, что обеспечит им возможность правильной организации процесса физического воспитания в инклюзивных классах.

Ключевые слова: инклюзивное образование, физическое воспитание, проблемы подготовки учителей.

SUMMARY

Forostan Olga. Problems of organizing lessons of physical culture in inclusive class.

In the new Law of Ukraine "On Education", special education institutions are excluded from the education system. The school creates conditions for teaching children with special educational needs in secondary schools in inclusive classes. The rapid increase in the number of classes with an inclusive form of study leads to an aggravation of the problem of training and retraining of teachers of physical culture for work in inclusive classes.

We have studied the state of preparedness for the introduction of an inclusive form of education into the practice of teaching discipline "physical culture" in schools of the Odessa region. It has been established that the teacher directly encounters the following main problems during physical education lessons: 1) organization of the educational process, which would allow to meet the educational needs of each student in the team as much as possible; 2) presentation of different contents of the program material in one lesson for different children (healthy and with special educational needs); 3) should be developed rules for inclusive classes for the safe organization of joint activities of healthy children and disabled children at physical education lessons.

An analysis of the results of our study allowed us to determine that a course for teachers working in inclusive classes must necessarily contain theoretical and practical sections. The theoretical section should include: questions on the general characteristics of children with special educational needs of different nosological groups; peculiarities of organization of the process of physical education with children of school age, depending on the existing shortcomings of psychophysical development; the possibility of using special equipment and devices in the process of physical education of children with special educational needs; safety issues in physical education lessons in inclusive classes; review of physical education programs for special schools. The practical part of the program should be aimed at developing practical skills of working in inclusive classes.

Further research should focus on developing the full content of professional training courses for physical education teachers who work in inclusive classes.

Key words: inclusive education, physical education, problems of teacher training.